

Пролетарі всіх країн, єдняйтеся!

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 30 (1683).

9 ЖОВТНЯ 1987 РОКУ

Ціна 2 коп.

Рішення XXVII з'їзду КПРС-в життя!

РАДЯНСЬКА КОНСТИТУЦІЯ ПРАЦЮЄ НА ПЕРЕБУДОВУ

адреса передового досвіду

Щедрий талант

Відбувся черговий випуск на курсах підвищення кваліфікації вчителів, що працюють при нашому університеті. На останнє заняття, організоване кафедрою педагогіки, запросили директора відомої в нашій країні школи-комплексу з селища Южного І. А. Сіячова.

Зустріч педагога-новатора з вчителями Одещини проходила у формі відвертої розмови і викликала чимало роздумів у слухачів курсів. Особливо зацікавив їх досвід роботи директора з кадрами вчителів, організація суспільно-корисної роботи школярів, методика викладання різних дисциплін, оцінка знань учнів, питання фінансування школи тощо.

Дуже imponувало аудиторії те, що перед нею виступав посправжньому талановитий фахівець, закохана у свою справу людина. Його емоційність, неприховане прагнення передати свій ентузіазм колегам буквально зачарували присут-

ніх, викликали впевненість, що і їм під силу досягти його рівня, — треба лише мати велике бажання і відповідно ставитись до справи.

Зустріч з талановитим педагогом, живе спілкування з ним дали значно більшу користь, ніж деякі лекції з педагогіки — такою була загальна думка присутніх.

— Ми б хотіли частіше бувати в школах, де працюють провідні вчителі, переймати їх досвід, — сказала від імені сільських вчителів Катерина Василівна Коханюк, викладач хімії Вигодянської середньої школи Біляївського району.

Ю. ВІНОГРАДОВ.

Від редакції. Повідомляємо всім, хто зацікавився нашою розповіддю, — викладачам, студентам, що І. А. Сіячов запрошує бажаних відвідати школу-комплекс у селищі Южному (автобус № 68 від Нового базару). Телефон директора 59-58-16.

Гості з Японії

Протягом кількох днів в Одесі перебувала делегація ради профспілок префектури Канагава з японського міста-побратима Йокогами. Серед інших пунктів програми своїх відвідин члени делегації — заступник голови ради профспілок префектури Канагава Такахага Гісабуру, генеральний секретар профспілки вищої школи Накановарі Цуйосі і постійний керівник ради профспілки міста Йокогама Сайто Соїчі — мали на меті побувати і в нашому університеті.

Така зустріч відбулася 3 жовтня. Делегацію йокогамських профспілкових діячів, яку супроводжувала голова Одеського обкому профспілки працівників освіти, вищих навчальних закладів і наукових установ Н. А. Дубовик, приймали проєктор університету професор В. М. Тоцький і голова профкому працівників університету доцент Л. Х. Калуст'ян.

Виникла невимушена й цікава для всіх учасників розмова. Ознайомивши гостей з університетом, В. М. Тоцький розповів про наукову діяльність його викладачів, організацію нау-

ково-дослідної роботи студентів, про суспільно-корисну й громадську роботу колективу, про щорічний набір студентів тощо.

Гостей дуже зацікавили конкурси абітурієнтів, і з цього приводу було задано багато питань: який факультет сьогодні найпопулярніший, чому саме, який факультет не має популярності і яка цьому причина і т. д.

Зацікавила гостей і діяльність студентського профкому. Зливу запитань викликали, зокрема, проблеми соціального страхування студентів, організації їх лікування й відпочинку.

— Будинок відпочинку, санаторій? — перепитували гості. — За чий кошти? Скільки процентів має сплачувати профспілка? Скільки студент? На скільки днів путівка? Хто їх одержує? Є власна база відпочинку?!

На закінчення візиту йокогамські профспілкові діячі оглянули колекції університетського палеонтологічного музею.

Г. ОСТРОВСЬКА.

«ВЕЛИКИЙ ЖОВТЕНЬ І СУЧАСНІСТЬ»

— такою була тема науково-практичної конференції, що відбулася 5 жовтня в університеті з ініціатииви історичного факультету, відділу народної освіти Одеського міськвиконкому, Одеської обласної організації товариства «Знання».

Відкриваючи конференцію, ректор університету професор І. П. Зелінський відзначив інтерес, з яким прогресивне людство знайомиться сьогодні з історією Країни Рад, особливо з її революційним суспільним процесом, що дістав зараз назву «Перебудова».

Цей інтерес великою мірою пояснюється широкомасштабними заходами Радянського Союзу, спрямованими на забезпечення миру, ліквідацію ядерної зброї і ворожнечі між народами.

Про роль радянської історичної науки в процесі перебудови говорив на конференції професор М. Ю. Раковський.

«Боротьба за мир і соціальний прогрес та радянсько-американські відносини» — такою була тема виступу професора С. І. Аппатова, учасника недавньої радянсько-американської зустрічі в Чатоква (США).

З цікавими доповідями й повідомленнями виступили доцент істафаку А. К. Лозовський, директор СШ № 119 А. П. Бистріна і директор СШ № 3 Г. П. Холошевська.

Обговорення доповідей і повідомлень пройшло в обстановці жвавої, плідної дискусії.

Наш кор.

З чого починається взаєморозуміння?

Останнім часом в нашому університеті помітно почастилися зустрічі з іноземними друзями. Багатьох тепер цікавлять питання перебудови, що розгорнулася в нашій країні, і її перші позитивні наслідки.

В центрі уваги недавньої зустрічі студентів університету з групою західнонімецької молоді були також проблеми перебудови в Радянському Союзі.

Гостей приймали проєктор по зарубіжних зв'язках доцент М. М. Чесноков, заступник секретаря парткому з ідеологічної роботи І. М. Коваль, член комітету ЛКСМУ ОДУ Є. Степанов.

Інженер-сталеливарник Хорст Майор, студент Франк Хоффер, науковий працівник Йохан Толен, функціонер молодіжного об'єднання Рената Декер і журналістка із газети «Тагес цайтунг» (орган партії «зелених») Барбара Дебус закидали господарів зустрічі запитаннями: як проходить перегляд деяких історичних концепцій і подій в атмосфері перебудови й демократизації; яку роль, на вашу думку, відіграв Комінтерн у робітничому русі Німеччини напередодні другої світової війни; яку участь в перебудові бере студентська молодь і яким чином вона може вплинути на власну долю; які пільги мають студенти університету; чи справді жінка в Радянському Союзі рівноправна з чоловіком; які наукові дослідження розвиваються в університеті; хто їх фінансує; чи може університетський вчений запропонувати власну дослідницьку тему і таке інше.

В групових бесідах після офіційної частини учасники зустрічі обмінялися думками з багатьох інших питань, яких не можна передбачити жодним протоколом.

І слід підкреслити: ніхто не говорив високих слів, але кожен відчув взаємну щирість стосунків, що є найкращою запорукою взаєморозуміння.

М. УСПЕНОВ.

ГРОМАДЯНИНОМ БУТИ ЗОБОВ'ЯЗАНІЙ

Свято 7 жовтня цього року співпало з перебуванням студентів університету на сільськогосподарських роботах. Важко уявити складніші умови для випробування їх громадянських якостей, відбитих у конституційних обов'язках громадян СРСР.

Зате життя вносить свої корективи у права студентів. Стають, наприклад, більш місткими слова, якими сформульовано положення Основного Закону.

В статті 45 Конституції СРСР читаємо: Громадяни СРСР мають право на освіту.

Як розуміє молодь цю формулу в наш час — в період перебудови?

АРИАДНА ЛОЗОВСЬКА, студентка III курсу мехмату:

— Чому молодь підтримує процес перебудови? Насамперед, очевидно, тому що перед нами розкриваються нові можливості для саморозкриття. У праві на освіту ми тепер бачимо не тільки змогу опанувати знання з обраної професії, а й ґрунт для вироблення відповідного ставлення до навчання, тобто громадянської позиції в цій справі. Це означає, що ми не можемо бути байдужими до того, як проходить перебудова навчального процесу.

Як відомо, кількість годин на лекції тепер скорочено. А не позначиться це на якості на-

шого навчання? Гадаю, що ні. І такої думки додержуються мої товариші. Але тут є і свої проблеми. Ми не лінуємося, наприклад, працювати в бібліотеці, просто на всіх не стає підручників і багато часу марнується на черги за ними.

Перебудова стала важливим стимулом у нашій роботі. Навіть нове положення про стипендію змусить багатьох працювати сумлінніше. Та справа не лише в матеріальних стимулах. Велику вагу мають і можливості саморозкриття. Воно — це внутрішня потреба передати свої знання і навички іншим.

[Закінчення на 2-ій стор.]

ГРОМАДЯНИНОМ БУТИ ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ

(Закінчення.
Початок на 1-й стор.)

Широке поле діяльності в цьому плані дає наша школа юних математиків. В ній ми, студенти, працюємо із задоволенням. Тут ми тісно пов'язані з університетським обчислювальним центром, але він, на жаль, ніби й не збирається перебудувати свою роботу. З

восьми мікроЕОМ половина не працює. Отже, на кожну з машин припадає по чотири-п'ять учнів. Чого їх за таких умов навчати? Крім того, в суботу машини стоять. Хіба не можна відрегулювати графік роботи так, щоб цього не було?

Не можна не сказати про організацію контролю студентських знань. Раніше впродовж сесії ми мали три контрольні роботи. І це багатьох, можна сказати, підганяло, спонукало до більшої відповідальності. Тепер кількість контрольних робіт зменшилась до однієї. Але не всі наші студенти ще такі свідомі, щоб обійтися без твердого контролю.

Інакше кажучи, перебудова примушує нас багато над чим замислюватись. І серйозніше ставитись до виконання обо-

в'язків, які раніше здавалися звичними і зрозумілими самі собою.

**СТАТТЯ 68
КОНСТИТУЦІЇ СРСР:**
ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК ГРОМАДЯНИНА СРСР — СПРИЯТИ РОЗВИТКОВИ ДРУЖБИ І СПІВРОБІТНИЦТВА З НАРОДАМИ ІНШИХ КРАЇН, ПІДТРИМАННЮ І ЗМІЦНЕННЮ ЗАГАЛЬНОГО МИРУ.

Інтернаціональне виховання — поняття багатогранне, його зміст щоденно наповнюється конкретними діями. Почуття інтернаціоналізму в радянської людини — в крові. Про це можна почути від представників різних зарубіжних країн. І ось зовсім свіжий приклад

цього з життя нашого університету. Група студентів — біологів під керівництвом кандидата біологічних наук Лариси Юхимівни Бешевлі з власної ініціативи виготовила й передала в подарунок афганським школярам наочні посібники з біології.

Міністр навчання й виховання ДРА А. С. Каюмі надіслав листа зі щирою подякою Ларисі Юхимівні.

Далі в листі, що надійшов на адресу ректора і комітету комсомолу, сказано:

«Просимо передати слова подяки комітетові ВЛКСМ університету і студентам Олені Архипчук, Дмитру Ківгану, Тетяні Никифоровій, Олександрові Задереву, Олегу Качалову, Ігорю Шевченку, Валентині Івановій, Валентині Щедриновій, Ганні Яковенко, Наталі Ган-

дирук, Тетяні Базько, Ользі Дикій, Олені Ляшенко, Ніні Трунєвій, Ользі Морозовій, Тетяні Порхун, Олені Омеліанович, Тетяні Ляшевській, Олії Олибаш і Ганні Шимко.

Ми високо цінуємо дружбу між нашими народами і країнами, безкорисливу допомогу Радянського Союзу Демократичній Республіці Афганістан. Кабінет біології, обладнаний у школі Нісван Афшар міста Кабула, завжди нагадуватиме нашим учням про високі почуття інтернаціоналізму радянських людей і вашої славної молоді до народу нашої країни, до її молодого покоління.

Хай міцніше й розвивається дружба між нашими країнами і народами!

Хай живе Радянський Союз — оплот миру в усьому світі».

СТАТТЯ 63. КОНСТИТУЦІЇ СРСР:

ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА В РЯДАХ ЗБРОЙНИХ СИЛ СРСР — ПОЧЕСНИЙ ОБОВ'ЯЗОК РАДЯНСЬКИХ ГРОМАДЯН.

ШАНОВНІ ТОВАРИШІ!

За дорученням комітету ВЛКСМ військової частини, де зараз проходить службу ваш земляк Ігор Матвеев, повідомляю, що він з честю і гідністю виконує свій конституційний обов'язок. Йому присвоєно війське звання старшини 2-ї статті й довірено командування відділенням на одному з найновіших кораблів Військово-Морського Флоту СРСР. Старшина 2-ї статті І. Матвеев має кілька заохочень від командування, авторитетний серед товаришів. Як спеціаліст першого класу і один з кращих спеціалістів на кораблі, він словом і ділом допомагає своїм підлеглим в освоєнні складної бойової техніки. Йому присвоєно звання «Відмінник Військово-Морського Флоту», а товариші обрали Ігоря членом комітету ВЛКСМ.

Товариші! Ви цілком можете пишатися своїм земляком, який служить сьогодні в нашій військовій частині!

Секретар комітету комсомолу П. РОССОВ.

Поштові марки про Конституцію

Минуло десять років з дня ухвалення нової Конституції Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Цю важливу подію в жовтні 1977 року Міністерство зв'язку СРСР відзначило випуском кількох знаків поштової оплати. Перша марка, присвячена новій Конституції, створена за малюнком Ю. Левиновського. На багатобарвній мініатюрі зображено титульний аркуш Основного Закону з гербом держави на фоні представників різних національностей та червоного прапора з написом «КПРС», а також текст: «Народ і партія — єдині».

До 60-річчя Великого Жовтня вийшла серія ювілейних марок. До неї ввійшов поштовий блок, на знаку оплати якого — пам'ятна медаль із зображенням В. І. Леніна, а на полях — перші декрети Радянської влади й титульний аркуш Конституції.

Самому ж фактові ухвалення нової Конституції присвячено емісію з марки і двох блоків. На малюнках випуску — книжка з найменуванням «Конституція СРСР» та відповідні тексти. Через рік до обігу надій-

шов блок, на марці якого — красвид Московського Кремля. Оформили мініатюру художники Ю. Косоруков і Л. Шаров. На полях блоку відтворено Державний прапор і герби СРСР та союзних республік.

Зараз в операційному залі Одеського поштамту на постійній філателістичній виставці експонується розробка «Право на відпочинок», присвячена десятиріччю ухвалення нового Основного Закону нашої Батьківщини.

В. МОЗЕЛЬ,
студент III курсу мехмату.

перебудова: проблеми, пошуки, рішення

І. В хащах старовинного парку

1. АРКАДИЙСЬКІ ЗАКУТКИ

За правдавньою металевою огорожею площею парк. Темна алея втинається в його плоть. У глибині алеї проступає витончений обрис фонтана: дві мармурові чарки. А далі — юнічні колони якогось особняка. От-от вискочить на ганок молоденька служниця в білому мереживному фартушку і зробить кніскен...

Та видіння розвіюється. Ніякого фільму тут не знімають, і ніякий ти не режисер. І нічого спільного не маєш з актором. Ти бачиш просто старий-престарий будинок і облуплені сходи, що ведуть на порожню холодну терасу, фасад, що соромливо ховає свої тьмяні бари за дерева яною огорожею.

Ми — біля адміністративного корпусу Ботанічного саду Одеського університету.

Ця частина саду ввібрала в себе територію двох колишніх вілл і парків. Розпланування останніх якоюсь мірою збереглося. Один з особняків належав свого часу генералу Мартинову, другий...

Тут, на колишньому Французькому бульварі, «одній з найближчих і елегантних околиць міста», була собі невеличка феєрична імперія, що звалася «Царство рослин», або «Царство квітів». Власниками цієї садівничої фірми були брати-комерсанти Бруни. Раннього ранку невеличкі вагонетки спеціальним тунелем — першим і єдиним поки що метрополітеном в Одесі — вивозили з теплиць та оранжерей свіжі квіти, саржанці й селекційний матеріал безпосередньо на Французький бульвар: тут ішла жвава торгівля оптом і вроздріб.

Звідси квітковий караван уже кінною тягою йшов до магазинів фірми, що були в самому центрі міста (Катерининська, 17; Рішельєвська, 17; Дерibasівська, 22). Діло братів-садівників процвітало. Відома навіть ціла серія давніх поштових листівок, присвячена

«Царству рослин» і випущена в столиці.

Французький бульвар узагалі є місцем, що його з давніх-давен засиділи ботаники: колись він починався з ботанічного саду (міського) й закінчувався знов-таки ботанічним садом (університетським). Тепер дві функції ботсаду — наукова і, так би мовити, цивільна — злилися в одне. Наскільки це

па, от-от мушкетери прискачуть. «Увага: мотор!» і таке інше. Підходжу, питаю: з якого, власне, дива? А що, в одному академічному ботсаду під час зйомок коні не те що соломяні капелюшки, а й селекційні матеріали в оранжереях пооб'їдали. А сад же не тільки університетський — спільний. Як каже Райкін, твій, мій, його, її, нічий. Ось оця вито-

біт і т. д. — все до того самого, що призвело до застою. Ми хочемо, ми повинні перейти на повний госпрозрахунок! Але поки що це можливо тільки в плані наших наукових розробок.

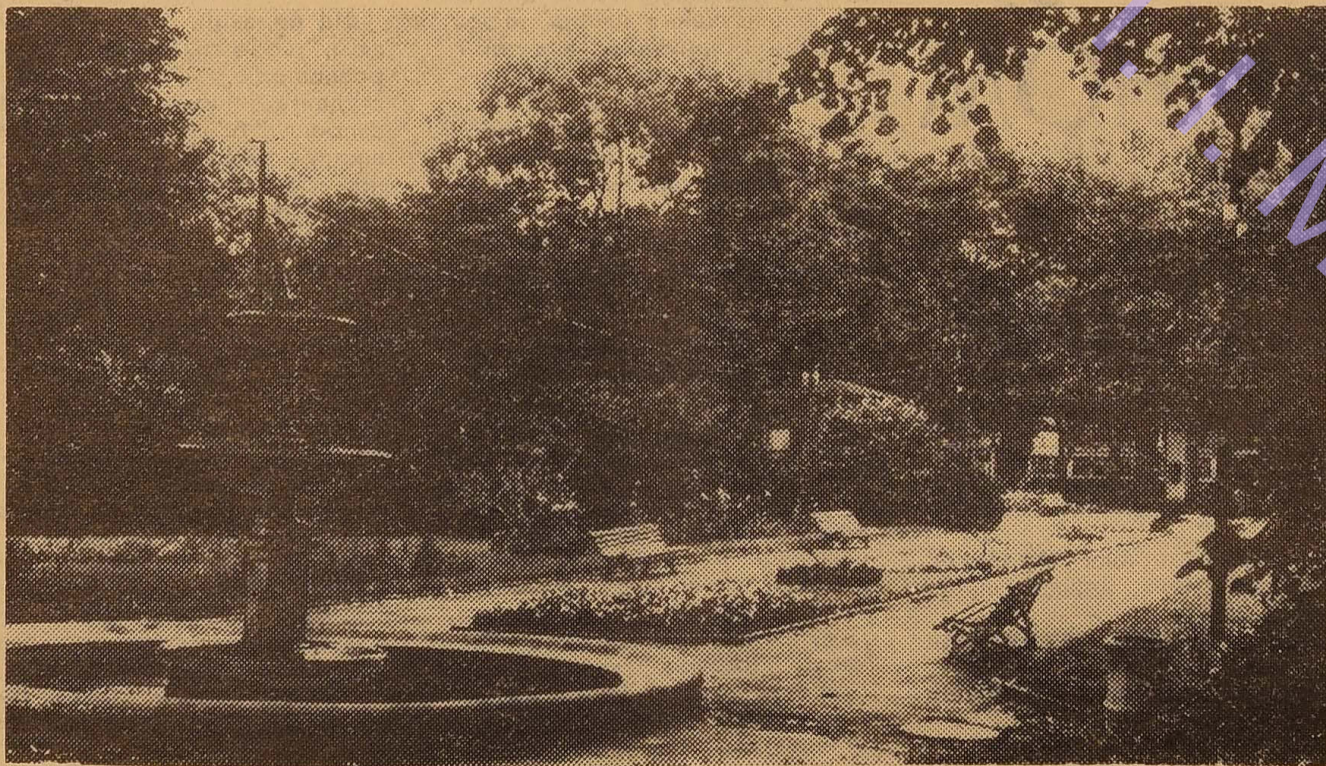
Володимир Васильович промовляє все це по-страдницькому спокійно, думає про це давно. Кудись уже на дно душі

мізувати екскурсійну діяльність — все це клопоти окремої служби, якої в принципі нема.

Я маю надію, що це питання мої співрозмовники продумали. Що ж пропонують? Мені пояснили, що екскурсовода, наприклад, у штатному розкладі нема (гарний тобі музей під відкритим небом без екскурсовода!). Чому нема? Та все через гроші: нерентабельно тримати його, якщо вхідний квиток коштує 5—10 копійок. Та й відвідувачів у музей набагато менше, ніж могло б бути. Крім того, музей працює сезонно. А дарма! Адже й узимку тут є що показувати. Можна й прибуток мати, якщо добре поставити діло.

Володимир Васильович підкреслює: кожен повинен робити своє! Науковий працівник хай займається дослідженнями, а не господарськими чи організаційними справами. Він може консультувати екскурсоводів, навіть готувати для них деякі рекомендації, матеріали, але водити екскурсії по саду — не його функція. Таке використання кваліфікованих кадрів нерентабельне.

— А ось іще такий приклад, — мовить далі В. В. Петрушенко. — Як я прийшов сюди працювати — десь із 17 років тому, — тут не було оранжерей з металевими каркасами, а старі дерев'яні попрогнівали. Про опалення й мови не було — топили печі. Тож директор Анастолій Сигизмундович Бонечкий віддав чимало власного часу, щоб реконструювати оранжереї та підключити їх до ТЕЦ. А він же — дослідник, вивчає застосування хімічних регуляторів росту різних рослин. Його праця дасть у кінцевому підсумку незмірно більший економічний ефект, ніж господарські заняття. Та й не лише в нашому підрозділі керівники — визначні вчені мусять займатися питаннями, дуже далекими від нау-

вийшло вдалим, хай скаже читач.

2. ІНТРОДУКЦІЯ ДОСВІДУ, АБО ФАКУЛЬТАТИВ БРАТІВ БРУНІВ

— Ви маєте рацію, місце для зйомок «ретро»-фільму, справді, цілком придатне.

Наш співрозмовник — завідувачий сектором біофізики й екофізіології рослин НДЛ-16 (читай: ботсаду) Володимир Васильович Петрушенко.

— А що, йду я собі одного разу садом і бачу: розмістилася на галявинці зйомочна гру-

лочена на газонах трава вже не підніметься. Мусите платити! І переказали якісь копійки на наш рахунок. День зйомок 80 карбованців коштує. На нашу бідність — теж гроші.

А що, ви вважаєте, про гроші не варто? Не інтелігентно? А я думаю, нам є чого повчитися в братів Брунів. У нас три садівники по 70 карбованців на місяць одержують. Як узгодити їхню зарплату з вкладеною працею? Вдаватися до знайомих усім викрутасів — сумішень, перевантажувальних ро-

лягла роздратованість. Залишилась чітка, конструктивна, до болю ясна картина.

Людмила Василівна Азарова, заступник директора ботсаду з науки, завідувача сектором інтродукції:

— Треба чітко розмежовувати два напрямки діяльності нашого підрозділу. Перший — наукові розробки. Другий — освітня робота. Так от щодо другого. Підтримувати в пристойному стані будівлі, зберігати колекції, прикрашати парк, додержуватися, так би мовити, вимог дизайну, опти-

Приветствуем перестройку

ДИН НЬО ТУАН (СРВ):

Конституция 1977 года законодательно отразила жизненно важные вопросы для вашей страны и явилась, по существу, толчком к новому этапу развития социализма. Мы учимся в СССР и пользуемся теми же правами, что и советские студенты. Живем в обществе, питаемся, лечимся, проходим обучение.

Что касается перестройки, то мне кажется, что если в городе она чувствуется, то в деревню она еще не дошла. В этом году я был в строительном в Васильевке, приходилось сталкиваться с молодыми людьми, не занятыми работой, которые находились в нетрезвом состоянии. Почему такое происходит?

МОХАММЕД ИБРАУИМ (ДРА).

Для многих развивающихся стран мира, в том числе и для ДРА, Советская Конституция является большим и серьезным опытом, который переоценить невозможно.

Приветствуем перестройку в вашей стране. Ведь теперь и вы, и мы, знаем объективную оценку многих процессов. То есть, если раньше в ваших газетах в основном давалась положительная оценка всего, а о недостатках вскользь, то теперь мы знаем как отрицательные, так и положительные стороны вашей жизни.

ЧИОНГ ХОНГ ШО (СРВ).

С Конституцией полностью согласен. Однако есть множество «но». Вы имеете право на образование, и оно бесплатно, а средний уровень знаний учеников школ и студентов низок. Культурные ценности не всегда сохраняются. А ведь для того, чтобы любить Родину, надо знать и хранить ее историю. До недавнего времени в вашей стране, да и во многих других странах социализма происходил разрыв между теорией и практикой. Поэтому перестройка не только правильна, но и необходима. Нужны высокие, чистые идеалы, ибо без них не построишь ни социализма, ни, тем более, коммунизма. СССР является оплотом социализма. И его пример имеет международное значение.

ГОВОРЯТ СТУДЕНТЫ ИЗ ГДР:

МЕРФЕРТ ГИЗЕЛА.

Мы хотим сказать, что очень рады перестройке и приветствуем ее. Не секрет, что СССР оказывает огромное положительное влияние на многие страны мира. Многолетний опыт вашей страны является неоценимым вкладом в развитие социализма.

Нам очень нравится, что в последние годы правительство СССР не боится объективной оценки происходящего в стране, и это очень хорошо.

ЦИВОТТЕК ШТЕФАН.

Я хочу отметить, что у вас газеты освещают многие события, о которых раньше не говорилось. А у нас же, к сожалению, еще продолжается упор на положительные стороны нашего развития и очень мало внимания уделяется критике.

ВЮББЕНХОРСТ УТЕ.

Большинство людей поддерживают перемены и лучшему в вашей стране. Ведь, перестраиваясь, СССР показывает и нашей стране пример того, как положительно воздействует на ваш народ демократизация и гласность.

КОРР: Чем озабочена ваша молодежь, какие проблемы ее интересуют?

МЕРФЕРТ ГИЗЕЛА.

Главный вопрос, который все обсуждают, — приведет ли к успеху развитие отношений между СССР и США. Мы очень обеспокоены нагнетанием гоним вооружении в США. Мы хотим мира на всей Земле. И вторая немаловажная проблема: когда же, наконец, промышленность многих стран перестанет загрязнять природу. Ведь нам еще жить и жить на нашей Земле.

С. Филиппчук,

Праздник друзей

В интернациональной группе иностранных студентов I курса механико-математического факультета состоялся импровизированный праздник, посвященный Дню провозглашения Корейской Народно-Демократической Республики.

Студенты из Вьетнама, Никарагуа, Камеруна, советские студенты тепло поздравили корейских друзей с их национальным праздником. В аудитории звучали стихи и песни о мире и дружбе.

Корейским студентам были вручены памятные сувениры, которые спустя много лет напомнят им о первых днях в Одесском университете, о теплоте дружеских встреч представителей разных народов.

Л. МОСИЕНКО,

преподаватель кафедры РКИ.

«Чтобы видеть, надо знать»

КАК СООБЩАЛОСЬ В ПРЕДЫДУЩЕМ НОМЕРЕ «ЗНК», 29 СЕНТЯБРЯ С. Г. НА ТОРЖЕСТВЕННОМ ЗАСЕДАНИИ УЧЕНОГО СОВЕТА УНИВЕРСИТЕТА ВЫСТУПИЛА ЧЛЕН-КОРРЕСПОНДЕНТ АН УССР, ПРОФЕССОР КАФЕДРЫ МИКРОБИОЛОГИИ И ВИРУСОЛОГИИ ВЕРА ПЕТРОВНА ТУЛЬЧИНСКАЯ, 80-ЛЕТНИЙ ЮБИЛЕЙ КОТОРОЙ БЫЛ ШИРОКО ОТМЕЧЕН НАУЧНОЙ ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ ГОРОДА.

ПРЕДЛАГАЕМ ЧИТАТЕЛЯМ ПОЛНЫЙ ТЕКСТ ВЫСТУПЛЕНИЯ ВЕРЫ ПЕТРОВНЫ. ЕЕ РАЗМЫШЛЕНИЯ О ПЕРСПЕКТИВАХ РАЗВИТИЯ УНИВЕРСИТЕТСКОЙ НАУКИ ЗАСТАВЛЯЮТ ЗАДУМАТЬСЯ КАК МАСТИТЫХ УЧЕНЫХ И ОПЫТНЫХ ИССЛЕДОВАТЕЛЕЙ, ТАК И ПОДАЮЩИХ НАДЕЖДЫ ПЫТЛИВЫХ СТУДЕНТОВ.

УВАЖАЕМЫЕ ЧЛЕНЫ УЧЕНОГО СОВЕТА, СТУДЕНТЫ, ГОСТИ!

Наиболее значительные годы моей жизни прошли в коллективе Одесского государственного университета — 35 лет. Мне посчастливилось работать и общаться с яркими и интересными людьми. И самое главное, отдать свой труд моему любимому делу — воспитанию молодежи. В эти годы работали в университете известные ученые И. И. Пузанов, А. Р. Прендель, Н. А. Савчук, Г. В. Ткаченко, А. И. Воробьев, В. П. Цесевич и многие другие.

С 1932 года я занимаюсь микробиологией. Когда речь заходит о микроорганизмах, вспоминается высказывание великого русского ученого Михаила Васильевича Ломоносова: «Сколь много микробов нам тайности открыл». Микробиология — наука, указывающая путь к «приручению» самого многочисленного и разнообразного населения нашей планеты, — является сейчас одним из важнейших помощников человечества, стремящегося решить проблемы охраны окружающей среды и сохранения биосферы.

В наши дни любая наука, если она действительно стремится обрести нечто новое, несомненно должна опираться на знания своих предшественников. В связи с этим нельзя не отметить, что в Одесском университете работали выдающиеся ученые,

имена которых находятся в музее естественной истории (Париж, ЮНЕСКО), — Мечников, Ценковский, Прендель, Гамалея и другие.

Их работы не только не устарели, но и приобретают все новое и новое звучание в связи с комплексным подходом к решению глобальных и региональных экологических проблем.

Поскольку самые динамичные области микробиологии находятся на стыке с другими науками, микробиология наших дней тесно переплетается с биохимией, генетикой, геохимией, иммунологией, глобальной экологией, философскими проблемами.

Использование междисциплинарного подхода становится ведущим в решении важнейших проблем современного мира. Остановлюсь на некоторых из них.

ПРОБЛЕМА истощения озонового слоя. Она, казалось бы, далека от микробиологии. Между тем, увеличение радиации вызывает ускорение темпа мутационных процессов, которые угрожают превзойти пределы генетической прочности генома микробных популяций и даже привести к вымиранию видов биоты.

ПРОБЛЕМА кислотных дождей, решением которой, кстати, занимаются специальные организации. Она тоже, на первый взгляд, дале-

ка от микробиологии. Однако закисление поверхностных слоев почвы способствует гибели микроорганизмов и нарушению биогеохимических циклов витальных элементов, что снижает плодородие почв.

ПРОБЛЕМА возможных изменений климата в связи с увеличением содержания углекислого газа в атмосфере. В этом аспекте необходимы наиболее глубокие исследования над микроорганизмами, контролирующими циклы углерода в природе.

ПРОБЛЕМА загрязнения малых рек. Негативные экологические и гигиенические последствия этого процесса очевидны — появление болезнетворных микроорганизмов во внутренних водоемах равно как и в прибрежных зонах морей — уже вызвало ряд драматических ситуаций.

И наконец, **ПРОБЛЕМА** загрязнения морской среды, на которой я остановлюсь более подробно, поскольку Одесскому университету надо заниматься проблемами экологии более подробно и особенно негативными последствиями антропогенного воздействия на Черное море. В этом аспекте нуждаются в дальнейшем развитии вопросы автотрофирования моря и возможного увеличения сероводородной зоны (о котором так много говорят теперь). Необходимы исследования морфогенетических и физиолого-биохимических последствий загрязнения гидробионтов, имеется в виду в первую очередь биоаккумуляция ароматических и хлорированных углеводородов, обладающих мутагенными и проканцерогенными свойствами.

Нуждаются в дальнейшем развитии исследования продукционно-деструкционных процессов и оценка скорости дипонирования загрязняющих веществ в донных осадках моря. Следует далее продолжать нам, микробиологам и гидробиологам, исследования над бактериями - де-

структурами для определения скорости удаления загрязняющих веществ из морской экосистемы, а также в целях генной инженерии.

Отмечу, что в настоящее время в ряде районов морской среды в условиях хронического воздействия малых доз загрязняющих веществ происходит изменение генофонда гидробионтов. Одни виды не могут приспособиться к новым условиям среды и отмирают, а другие, так называемые виды-индикаторы, адаптируются и приобретают преимущественное развитие. В настоящее время уже стало очевидным, что многие виды морских микроорганизмов обладают способностью утилизации токсических органических веществ и даже ксенобиотиков. В основе этого процесса — хромосомные мутации и возникновение внехромосомных носителей ДНК — плазмид. Проблема адаптации и природной селекции морских микроорганизмов имеет теоретическое и прикладное значение.

Все эти проблемы, отмеченные в кратких чертах в моем сообщении, надлежит разрабатывать, в основном, молодежи. Но чтобы решать такие серьезные задачи, надо много знать. Как сказал Гете: «Чтобы видеть, надо знать». А чтобы знать, надо учиться. Но не думайте, мои молодые коллеги, что это просто, и не ссылайтесь на то, что Луи Пастер оканчивая среднюю школу, имел по химии только «удовлетворительно». Посредственные оценки не помешали ему позднее открыть целую новую область науки — стереохимию. Но надо учитывать и то, что когда он закладывал основы современной микробиологии, знания, от которых можно было отталкиваться, были крайне незначительны.

Желаю всем успеха.

Свет далекой звезды

11 октября 1987 года Владимиру Платоновичу Цесевичу, заслуженному деятелю науки УССР, почетному члену ВАГО, члену - корреспонденту АН УССР, доктору физико-математических наук, профессору, члену Международного астрономического союза, члену КПСС, исполнилось бы 80 лет. Тяжелая болезнь четыре года назад унесла его из жизни. Ушел человек, беспрестанно преданный астрономии, счастливо сочетавший в одном лице качества крупного ученого, талантливого педагога и популяризатора науки, способного организатора и активного общественного деятеля.

Не все было уготовано ему от рождения. Всего он добился своими силами. Родился Владимир Платонович в Киеве, в семье известного оперного певца Платона Ивановича Цесевича. В 1922 году, еще 15-летним мальчиком, начал он наблюдения переменных звезд. В 20 лет закончил Ленинградский университет. Еще юношей приезжал неоднократно в Одессу, чтобы наблюдать переменные звезды. Суровый с виду директор Одесской астрономической обсерватории профессор А. Я. Орлов разрешил ему каждую ясную ночь

«пропадать» у телескопа. За влюбленность в астрономию и исключительное трудолюбие назвал он Владимира Платоновича «поэтом звездного неба». В числе одесских мироведов, юных любителей астрономии, был в то время и академик В. П. Глушко.

После работы в Ленинградской обсерватории Владимир Платонович несколько лет руководил строительством первой в Таджикистане обсерватории. Работу прервала Великая Отечественная война. В Ленинграде Владимир Платонович пережил страшную блокадную зиму, тяжело заболел и вместе с семьей был вывезен по Дороге жизни в Таджикистан. В дороге на их глазах умирает эвакуированная женщина, и семья Владимира Платоновича удочеряет маленькую девочку. Так выросла в их семье дочь Регина Владимировна Цесевич.

Оправившись от болезни, Владимир Платонович вскоре начал работать в технологическом институте, эвакуированном из Одессы. Вместе с этим институтом возвращается он в наш город после освобождения от оккупантов, уже известным ученым, доктором физико-математических наук, про-

фессором. С января 1945 года он возглавил кафедру астрономии и астрономического обсерваторию Одесского университета, одну из старейших южных обсерваторий страны. Владимир Платонович был на этом посту до последних дней своей жизни, до 1983 года. В 1945 году в обсерватории работало всего 14 человек, сейчас — в десять раз больше.

Академик А. Я. Орлов еще раз вспомнит энергичного Владимира Платоновича, когда его пригласит в Киев на строительство новой академической обсерватории. Не все знают, в каких условиях работал здесь в первые годы. Не было воды и света, но был единственный движок, энергия от которого обеспечивала работу нескольких телескопов. Владимир Платонович любил сам работать и требовал этого

от других. Каждую ясную ночь велось наблюдение.

Несколько лет совмещал Владимир Платонович работу в двух обсерваториях. Добирался самолетом в Одессу, чтобы прочитать лекции студентам, и снова возвращался в Киев. Надо было обладать большим мужеством, энергией, любовью к астрономии и избранному делу, чтобы вынести такую нагрузку.

Необходимо было сделать выбор — и он вернулся в Одессу, хотя в Киеве была академическая обсерватория с ее большими возможностями и хорошая квартира, которую пришлось оставить. В Одессе он получит квартиру только через 30 лет. Астрономическая обсерватория в парке имени Шевченко многие годы бы-

[Окончание на 4-й стр.]

Світ далекої зvezди

[Окончание.
Начало на 3-й стр.]

ла домом і робочим кабінетом Володимира Платоновича. Світи з киевськими астрономами не преривались багато років.

А в середині 50-х років Одеська астрономічна обсерваторія бере участь в міжнародних програмах, стріє загородні станції в Маяках і Крижановке для базисних спостережень метеорів, створює 7-камерний астрограф для служби неба. По методикі, розробленій Володимиром Платоновичем ще до запуску штучних супутників Землі, сьогодні працюють численні станції спостережень ІСЗ, розташовані по всьому світу.

По ініціативі Володимира Платоновича Цесевича в Одеській обсерваторії отримали найбільше розвитку метеорні і кометні дослідження, вивчення звед в різних діапазонах спектра, астрометричні роботи. Крім того, почало розвиватися астроприборостроєння. Телескопи, створені на обсерваторії, установлені в різних астрономічних установах країни і один — в Сеґеде (ВНР).

Всю свою життя Володимир Платонович присвячує вивченню звед. В останні роки отримав ще 200 тисяч фотографічних спостережень, працює в спектроскопах Одеси, Москви, Києва і Гарварда (США). Це цінний матеріал для науки. В останні роки життя отримав в порядок свій архів, заповідає його своїм ученикам і послідовцям. Опубліковані цих оригінальних дан-

них очікують багато дослідників.

Пока пам'ятника на його могилі немає. Є скромний зелений холмик на 2-м городському кладовищі в Одесі. Ограда з зображенням Великої Медведиці. Її іменем «Цесевич» названа мала планета № 2498. Регулярно проводяться всеобщі конференції, присвячені пам'яті В. П. Цесевича. Сохранилась добрая пам'ять в серцях його учеників, колег, товаришів і всіх почитателів удивительного таланта великого ученого і скромного людини — труженика. Он всегда будет с нами — его друзьями, товарищами, учениками. Є пожелание одесских астрономов, поддержать астрономическую общность страны, присвоить имя Володимира Платоновича Цесевича Одесской астрономической обсерватории.

Вечер памяти В. П. Цесевича, организуемый астрономической обсерваторией, Одесским панетарием и Одесским отделением ВАГО, состоится в Доме ученых (Ореховый зал) 10 октября 1987 года, в 18 часов 30 минут.

Ю. МЕДВЕДЕВ,
директор астрономической обсерватории ОГУ,
Р. ЧУПРИНА,
ученый секретарь обсерватории.

Решением Одесского облисполкома № 392 от 11.08.87 г. территория и основные объекты астрономической обсерватории ОГУ, сооруженные в конце XIX в., взяты под охрану государства.

В хащах

старовинного парку

[Закінчення.
Початок на 2-й стор.]

ки. Скільки це коштує державі!

Тепер про головне. НДЧ університету ставить перед собою завдання: перейти на позитивний господарський — з передачею наукових розробок за гроші. Нічого не повинно йти безплатно, бо за ним — праця людей. А ми не звикли до спілкування на контрактній основі, особливо коли мова заходить про міжнародні наукові зв'язки.

Що ж досі давало ботсадові гроші? Перед усім, інтродукція рослин за держбюджетною тематикою. Людмила Василівна пояснює:

— Інтродукція — це ступенева акліматизація рослин під час їх переведення в менш сприятливий кліматичний пояс з півдня на північ, або, скажімо, з вологої зони в посушливу. Ми виробляємо рослини-інтродукції у вигляді насіння, черешків тощо. Ви розумієте, що робота ця тривала й трудомістка. Потім ми передаємо цей матеріал різним організаціям. Якщо порохувати витрати на інтродукцію, то прибуток наш просто мізерний. А мова повинна йти тепер не лише про передачу садивного матеріалу — ми ж, зрештою, не виробнича організація, нам для цього просто площі не стане, — ми повинні передавати технології, методики. І робити це на контрактній основі. Нам слід патентувати свої розробки. Ботсад, до речі, почав уже працювати за такою системою. Укладено два договори на передачу результатів науково-дослідної роботи: з декора-

тивним розсадником у місті Миколаєві і нашим зелентрестом. Це перші кроки на шляху до господарювання.

І є вже в нас кілька досить перспективних праць такого плану. Кілька прикладів. Під керівництвом директора ботсаду А. С. Боніцького і завідувачого сектором квітництва Н. Г. Возіанової в колгоспі ім. XXV парт'їзду Овідіопольського району проведено дослідження з механізованого збирання кісточкових (вишень, черешень): дерева, оброблені хімічним регулятором росту, самі відділяють плоди від гілля.

В цьому самому секторі розроблено методику прискореного розмноження троянд (Н. Г. Возіанова, Н. Я. Ніколаєва). Для того, щоб виростити чайно-гібридну троянду, черешок прищеплюють до шипшени. І чекають два роки, поки з цього вийде садженець. Тепер, після спеціальної хімічної обробки, черешок вкорінюється одразу. До цього докладно теж чимало праці, можна сказати, титанічної, а прибутки, як були, так і є копійчані.

Новий селекційний матеріал для колекції хризантем виростила Т. К. Ростеванова, він здобув високу оцінку на ВДНГ СРСР.

— Список таких праць можна значно продовжити, — вступає до розмови В. В. Петрушенко. — Але нема таких контрактних відносин, які б давали змогу заробляти на цьому прибутки, відповідні витратам. Наші фінансові відносини потребують удосконалення.

О. ГУБАР.

Костянтин Дмитрович Петряєв

30 вересня після важкої і тривалої хвороби помер видатний радянський історик і суспільствознавець Костянтин Дмитрович Петряєв. Багато років очолював він кафедру нової і новітньої історії зарубіжних країн, кафедру наукового комунізму Одеської вищої партійної школи. К. Д. Петряєв — автор близько 300 наукових праць, у тім числі кількох монографій з питань загальної історії, методології та історіографії, з проблем наукового комунізму. З його іменем в Одесі пов'язано створення наукової школи істориків та історіографів загальної історії. З 20 учнів К. Д. Петряєва — кандидатів історичних наук, шестеро стали докторами.

Вихідець з уральської робіт-

ничої сім'ї, Костянтин Дмитрович пройшов славної трудовий і бойовий шлях: робітник, студент, аспірант у Ленінграді. В травні 1941 року він достроково захистив кандидатську дисертацію, а через кілька тижнів — з перших днів Великої Вітчизняної війни добровільно пішов на фронт. Захищав протягом 1941—1943 років Ленінград. В 1942 році вступив до лав КПРС. Після кількох важких поранень його демобілізували і в 1944 році послали на роботу до Комі педагогічного інституту на посаду завідувачого кафедрою, доцента.

З 1953 року трудове й творче життя К. Д. Петряєва пов'язане з Одесою. Свою наукову й педагогічну діяльність він завжди поєднував з активною громадською роботою — лек-

тора, пропагандиста, публіциста. І був чудовим вихователем молоді, глибоко переконаним комуністом — інтернаціоналістом.

Заслуги К. Д. Петряєва як дослідника, педагога, організатора й популяризатора науки відзначені Почесною грамотою Президії Верховної Ради Комі АРСР, званням «Заслужений працівник вищої школи Української РСР». За бойові заслуги К. Д. Петряєв був нагороджений орденами Вітчизняної війни I ступеня, Червоної Зірки, кількома медалями.

Світла пам'ять про Костянтина Дмитровича Петряєва — вченого, комуніста, вихователя — завжди житиме в наших серцях.

ГРУПА ТОВАРИШІВ.

назустріч 125-річчю ОДУ

Напишемо історію університету

На засіданні ректорату, що відбулося 28 вересня, ухвалено рішення підготувати до видання «Історію Одеського університету», забезпечивши високий науковий та ідейний рівень цієї праці. До складу редакційної колегії введено:

ректор університету професор І. П. Зелінський — відповідальний редактор;
проректор університету професор Л. О. Ануфрієв — заступник відповідального редактора;
завідуючий кафедрою історії СРСР професор М. Ю. Раковський — заступник відповідального редактора;
доцент кафедри історії КПРС П. Ю. Єфимов — відповідальний секретар;

декан геолого-географічного факультету доцент Я. М. Біланчин, директор НБ ОДУ П. М. Бондаренко, декан історичного факультету доцент В. П. Ващенко, декан юридичного факультету доцент А. С. Васильєв, завідувач кафедри теорії й методики літератури професор Г. А. В'язовський, декан факультету романо-германської філології доцент Л. М. Голубенко, завідувач кафедри української літератури професор І. М. Дузь, секретар парткому університету доцент І. І. Кондратюк, голова профкому доцент Л. Х. Калуст'ян, завідувач кафедри історії УРСР, історіографії та джерелознавства професор З. В. Першина, декан механіко-математичного факультету професор В. О. Плогинков, проректор університету професор В. М. Тоцький, проректор університету професор О. Г. Толчів, декан біологічного факультету професор В. Д. Тараненко, зав. кафедрою радянської літератури і літератури народів СРСР, професор В. В. Фашенко, проректор університету доцент М. М. Чесноков, декан фізичного факультету доцент Г. Г. Чемересюк, декан хімічного факультету доцент О. М. Чеботарьов, декан філологічного факультету Н. М. Шляхова, редактор газети «За наукові кадри» М. Т. Щербань, завідувач кафедри історії КПРС професор Н. М. Якупов — члени редколегії.

Газета «За наукові кадри» систематично висвітлюватиме хід підготовки до видання «Історії», друкуватиме окремі фрагменти.

Звертаємося до всіх викладачів, працівників і студентів університету з проханням взяти якнайактивнішу участь в написанні історії нашої альма-матер. Багато хто з наших читачів, передусім ветерани вузу, мають цікаві матеріали з минулого університету: документи, фото, книжки, пам'ятні адреси, медалі тощо. Все це може виявитися неоціненним не тільки для висвітлення історії нашого університету, а й для створення його музею. Тож просимо поділитися!

Але варто нагадати: багато публікацій нашої газети присвячені темі, про яку знову йде мова. Та якихось зрушень поки що не видно. Сподіваємося, що тепер, напередодні ювілею, наш заклик не залишиться без відповіді.

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ

У книжковий кіоск головного корпусу ОДУ надійшли нові видання:

Зарубежные математические олимпиады. Под редакцией И. Н. Сергеева. — М.: Наука, 1987.

Фейнман Р. Характер физических законов. — М.: Наука, 1987.

Чоколов В. Ученые и открытия. — М.: Мир, 1987.

Богомолов Н. Н., Логунов А. А., Оксак А. И., Тодоров И. Т. Общие принципы квантовой теории поля.

Запрошуємо до подорожі

Серед жителів нашого міста й області популярні три-чотириденні подорожі залізницею. Учасники їх знайомляться з визначними місцями, історико-революційним і бойовим минулим, сучасним життям міст.

Одеське бюро подорожей і екскурсій пропонує маршрути: Львів — Івано-Франківськ — Яремче — Київ — Тернопіль — Черкаси, Луцьк — Брест — Володимир — Волинський. Вартості групової путівки (30 чоловік) на таку подорож становить орієнтовно (залежно від маршруту) 2 тисячі, куди входить вартість проїзду в обидва

кінци, харчування, проживання та екскурсійного обслуговування.

В питаннях придбання путівки за готівку та за перекладом слід звертатися на адресу: 270028, м. Одеса, 28, вулиця Богдана Хмельницького, 62, кімната № 14, відділ реалізації путівок. Телефон 21-40-96.

В. ЛАГУТІН,
асистент кафедри психіатрії, м. Одеса.

ПИШІТЬ НАМ: 270000, Одеса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ: Одеса, вул. Петра Великого, 2, 3-й поверх, кімната 86.

ДЗВОНІТЬ: тел. 23-84-13

Редактор **М. ЩЕРБАНЬ.**